

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

PAZIŅOJUMS

Rīgā

2022. gada 27. jūlijā

Nr. 24

Par Izglītības likumā iekļauto regulējumu

Saeima 2022. gada 14. jūlijā pieņēma likumu “Grozījumi Izglītības likumā” (turpmāk – Likums) (13. Saeimas likumprojekts Nr. 1036/Lp13). Lai arī Latvijas Pašvaldību savienība, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība un Rīgas valstspilsētas pašvaldība lūdza Likumu neizsludināt un atgriezt to Saeimai otrreizējai caurlūkošanai, izšķīros Likumu izsludināt, un tas ir publicēts oficiālajā izdevumā “Latvijas Vēstnesis” (*sk. 2022. gada 14. jūlija likumu “Grozījumi Izglītības likumā”*).

Vienlaikus vēlos izmantot iespēju un īpaši pievērst Ministru kabineta uzmanību vienas Likuma normas turpmākai piemērošanai.

I

Pieņemot Likumu, tika atbalstīts pirms trešā lasījuma iesniegtais deputāta Rītvara Jansona priekšlikums izslēgt no Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkta vārdus: “*ši izglītības iestāde īsteno tādu vispārējās izglītības programmu, kura netiek piedāvāta šīs pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs, un*” (*sk. Saeimas deputāta*

Ritvara Jansona 2022. gada 6. maija priekšlikumus likumprojektam Nr. 1036/Lp13 “Grozījumi Izglītības likumā”).

Pēc Likuma spēkā stāšanās Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkts paredzēs: “pašvaldība, lai nodrošinātu iespēju apmeklēt izglītības iestādi pēc brīvas izvēles bērnam, kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, bet kurš apgūst vispārējās pamatizglītības programmu akreditētā privātā izglītības iestādē dzīvesvietas administratīvajā teritorijā vai ārpus tās, atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai slēdz līgumu par piedalīšanos attiecīgās privātās izglītības iestādes uzturēšanas izdevumu finansēšanā, ja šis privātais pakalpojuma sniedzējs ir sabiedriskā labuma organizācija vai sociālais uzņēmums, kura mācību procesā vismaz 10 procenti iesaistīto izglītojamo ir no sociālām mērķa grupām, kuras nosaka Ministru kabinets un kuru mācību maksu sedz attiecīgā izglītības iestāde”.

II

Šis Likumā ietvertais grozījums skar sabiedrībai būtisku jautājumu un nav viennozīmīgi vērtējams. To apliecina gan diskusijas par Saeimas deputāta Ritvara Jansona iesniegto priekšlikumu Saeimas atbildīgajā Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā pirms trešā lasījuma (sk. Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijas sēžu 2022. gada 10. maijā un 21. jūnijā audioierakstus), gan arī debates Saeimas sēdē Likuma trešajā lasījumā (sk. 13. Saeimas ārkārtas sesijas sēdes 2022. gada 14. jūlijā stenogrammu). Diskusijas par šo priekšlikumu pēc Likuma pieņemšanas turpinājušās plašsaziņas līdzekļos.

III

Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkts risina jautājumu par pašvaldības līdzdalību akreditētas privātās izglītības iestādes uzturēšanas

izdevumu finansēšanā, ja tajā vispārējās pamatizglītības programmu apgūst bērns, kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Šis jautājums likumdošanas procesā ir jau ilgi diskutēts un sākotnēji izskatīts 12. Saeimas sasaukuma laikā (*sk. Saeimas deputātu Imanta Parādnieka, Ingūnas Rībenas, Lolitas Čigānes, Ineses Aizsrautas, Valda Skujina un Ingas Bites 2018. gada 24. maija priekšlikumus likumprojektam Nr. 1206/Lp12 "Grozījumi Izglītības likumā"*). Tad arī šis regulējums tika iekļauts Izglītības likumā (*sk. 2018. gada 20. septembra likumu "Grozījumi Izglītības likumā"*), kam sekojuši šā regulējuma precizējumi (*sk. 2020. gada 23. novembra likumu "Grozījumi Izglītības likumā"*).

Pēc 2020. gada 23. novembra grozījumiem Izglītības likumā tika ietverti trīs *saturiski* nosacījumi, kuriem iestājoties pašvaldībai ir pienākums piedalīties akreditētas privātās izglītības iestādes uzturēšanas izdevumu finansēšanā, ja tajā vispārējās pamatizglītības programmu apgūst bērns, kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Pirmkārt, ja šī izglītības iestāde īsteno tādu vispārējās izglītības programmu, kura netiek piedāvāta šīs pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs;

Otrkārt, šis privātais pakalpojuma sniedzējs ir sabiedriskā labuma organizācija vai sociālais uzņēmums,

Treškārt, mācību procesā vismaz 10 procenti iesaistīto izglītojamo ir no sociālām mērķa grupām, kuras nosaka Ministru kabinets un kuru mācību maksu sedz attiecīgā izglītības iestāde.

Tāpat likums paredz, ka Ministru kabinets nosaka kārtību, kādā slēdz līgumu par pašvaldības piedalīšanos attiecīgās privātās izglītības iestādes uzturēšanas izdevumu finansēšanā.

No normas formulējuma un tās sagatavošanas materiāliem skaidri izriet, ka šāds pašvaldības pienākums iestātos pietiekami precīzi identificējamos gadījumos, kad privātā izglītības iestāde vispārējās izglītības programmas īsteno, lai sasniegtu sociālus mērķus un īpašos gadījumos nodrošinātu bērniem

nepieciešamo mācību vidi un metodiku, lai varētu sekmīgi apgūt mācību vielu un iegūt izglītību (*sk. Saeimas deputātu Imanta Parādnieka, Ingūnas Rībenas, Lolitas Čigānes, Ineses Aizstrautas, Valda Skujīņa un Ingas Bites 2018. gada 24. maija priekšlikumus likumprojektam Nr. 1206/Lp12 "Grozījumi Izglītības likumā" un Saeimas deputātu Ilzes Indriksones un Raivja Džintara priekšlikumus likumprojektam Nr. 809/Lp13 "Grozījumi Izglītības likumā"*).

IV

Ar šo Likumu likumdevējs ir izslēdzis no Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkta vienu no kritērijiem, kad pašvaldībai būtu pienākums piedalīties privāto izglītības iestāžu finansēšanā. Proti, pēc deputāta Rīvara Jansona priekšlikuma izslēgts nosacījums, ka attiecīgā akreditētā privātā izglītības iestāde īsteno tādu vispārējās izglītības programmu, kura netiek piedāvāta šīs pašvaldības dibinātajās izglītības iestādēs.

Tādējādi ar Likumu potenciāli ticis paplašināts to privāto izglītības iestāžu loks, kas varēs pretendēt uz pašvaldību finansējumu. Tomēr vēršu uzmanību, ka Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punktā saglabāti divi citi nosacījumi, kā arī Ministru kabinetam piešķirtās tiesības detalizēt normas regulējumu. Tāpat likumdevējs nav atcēlis vai grozījis attiecīgās Izglītības likuma normas mērķi un jēgu, kuru būtu nepieciešams precīzi ievērot normas piemērošanas gaitā.

V

Būtiski, ka Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punktā Ministru kabineta kompetencē ir atstātas tiesības:

pirmkārt, noteikt kārtību, kādā notiek līgumu slēgšana starp pašvaldību un privāto izglītības iestādi par piedalīšanos attiecīgās privātās izglītības iestādes uzturēšanas izdevumu finansēšanā,

otrkārt, tiesības noteikt izglītojamo mērķa grupas, kuru mācību maksu sedz pati attiecīgā izglītības iestāde.

Tādēļ aicinu Ministru kabinetu nevilcinoties atbildīgi un rūpīgi strādāt ar šo Saeimas doto pilnvarojumu un sagatavot precīzu un korektu regulējumu, kas nodrošinās Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkta mērķa sasniegšanu, vienlaikus nepieļaujot pašvaldību līdzekļu nelietderīgu tērēšanu un iespējamus centienus saņemt pašvaldības finansējumu pretēji attiecīgās normas mērķim un jēgai.

Proti, šim regulējumam jānodrošina sākotnēji paredzētais mērķis – taisnīga un vienlīdzīga attieksme budžeta līdzekļu sadalē, kas garantē katra bērna un vecāku likumisko tiesību ievērošanu un vecāku brīvu izvēli bērna labākajās interesēs, nodrošinot kvalitatīvu izglītību.

VI

Skolu tīkla optimizācija, kas šobrīd notiek Latvijā un skar daudzas pašvaldības, ir Ministru kabineta rosināts process, kas ir nepieciešams izglītības kvalitātes nodrošināšanai un izglītības sistēmas efektīvizācijai. Šajā Latvijas ilgtspējai tik būtiskajā reformā tās sekmīgai norisei būs nepieciešama arī turpmāka Ministru kabineta aktīva iesaiste, tajā skaitā risinot jautājumus par privāto izglītības iestāžu finansēšanas kārtības noteikšanu. Būtiski ņemt vērā, ka ne katra privātā izglītības iestāde ir tiesīga pretendēt uz pašvaldības finansējumu. Līdz ar to Ministru kabinetam ir jāveido tāds regulējums, kas ļauj efektīvi un caurskatāmi piemērot Izglītības likumā noteiktos kritērijus par pašvaldību budžeta līdzekļu izlietošanu privāto izglītības iestāžu finansēšanai.

Aicinu Ministru kabinetu sekot līdzī Izglītības likuma 17. panta trešās daļas 27.¹ punkta piemērošanai, jo īpaši pirmajā gadā pēc šā Likuma spēkā stāšanās, un nekavējoties reaģēt ar nepieciešamiem papildinājumiem Ministru kabineta noteikumos vai atbilstošām likumdošanas iniciatīvām, ja tiktu konstatētas regulējuma nepilnības vai mēģinājumi iegūt pašvaldības finansējumu pretēji šīs normas mērķim un jēgai.

Valsts prezidents

Egils Levits